

ODLAZAK PAVLUŠKA IMŠIROVIĆA

U nedelju nas je napustio Pavluško Imširović. Njegova upornost i oština u zalaganju za vlast radničke klase, u periodu od bune '68 pa do minulog vikenda, periodu kontinuiranog izmicanja tla pod nogama kom se i daje ne vidi kraj, bile su jedna od rektih stvari na koju smo uvek mogli da računamo. Ta upornost nije bila tek puka tvrdoglavost, niti je ta oština bila samo prota temperamentnost. Pavluško je istrajavao opirući se izazovima i antikomunističkog disidentstva (o čemu, poklopilo se, danas u nastavku teksta iz prošlog broja piše Tamar Đorđević), i lažnog radničkog samoupravljanja (o čemu svoj prošloneđeni tekst danas zaključuje Nada Novaković) i njihovom preplitanju u ratu i privatizaciji.

In memoriam Pavlušku daje njegov dugogodišnji drug Dragomir Oluić.

Prenosimo detalj iz četvoročasovnog intervjuja koji nam je Pavluško dao 2012. godine, u okviru projekta imenovati TO ratom.

Učitelj neznanica i njegovi komiteti

Izložbom U ime naroda protiv radničke klase (2)

MEĐU pozvanim gostima u okviru debatnog programa izložbe bio je Lazar Stojanović, jedan od prvih autora koji je (diplomskim) filmom Plastični Isus (1971) sproved u tekuću revolucionistički gest – izjednačavanje nacionalno-socijalizma i komunizma. Postupkom montaže izvedeno je preplitanje dokumentarne grude koja prikazuje vojne akcije i prirede organizovane tokom Hitlerove vlasti i one koje su se događale u socijalističkoj Jugoslaviji. Glavni lik, Tomislav Gotovac se pojavljuje sa bradom i brkovima, provokativno i u duhu članova četničkog pokreta. Jedna od važnijih scena retoričkog karaktera je upravo ona u kancelariji kada Gotovac ispituje jedan od partiskih radnika nakon čega usledi šišanje i brijanje. Sudeći po tome da je film kritika socijalističkog "represivnog" i "totalitarnog" sistema – prema rečima Stojanovića Treći rafaj je „ličilo onome što smo imali u Jugoslaviji; tih godina je sličnost bila vidljiva čak i u detaljima“ – filmom se zalaže za blagost prema četničkoj ideologiji i assimilovanje simboličkih pročetničkih detalja. Ovaj film svoju popularnost duguje zabranjivanju tokom trajanja socijalističke Jugoslavije, ali je danas posebno značajan kada se govor o kažnjivajućim avantgardistima sedamdesetih godina proslavljeni veoma i kompleksnosti unutarpartiskih odnosa. Naime, bliža razmatranja pokazuju da su znacajna ovlašćenja i presudni ulogu u tom kontekstu imaju takozvani Nikežićevi liberali.²

Ni svela delat korpusa. Druge avangarde nisu homogene, kao što nisu ni stavovi njihovih autora. (Pojedina dela uprkos takvoj tipologizaciji još ne pripadaju zbor izraženih konzervativnih političkih konotacija.) Nije slučajno što je u okviru propratnog programa izložbe izstalo učeće Želimira Žilinka, budući da on ne zagovara "gugul situaciju" kao obrazac političkog ponašanja jugoslovenskog rukovodstva. Prema Žilinkovom svedočenju, na cenzorska mesta bili su postavljeni ljudi iz sveta kinematografije, mahom filmski kritičari. Karakter prigovora jednom od Žilinkovih filmova bila je upotreba elemenata svojstvenih ekspresionizmu: "Slušaj, Žilnik, ti si ovde upotrebo neka sredstva ekspresionizma, a ti ne znaš kako ekspresionizam može da bude i vrlo opasan. Setimo se samo Marinetiјa iz 20-ih godina kad je, recimo, očišćuju sa Musolinijem (...)".³ Sastavni opravdano elementi koji su enkodirali fašističke izraze nisu bili dozvoljeni u Jugoslaviji. Govoreći o tome da su njegovi filmovi odnosili značajne nagrade na međunarodnim festivalima, Žilnik kaže da ih danas

1 Lazar Stojanović – intervj

<http://pescanik.net/2013/08/lazar-stojanovic-intervju/>, posećeno: 6. 8. 2014.

2 Pogledati tekst koji je rezultat jednogodišnjeg naučnog istraživanja kažnjavanja avantgardista: Tamara Đorđević, „Druga avangarda – Nova praksa umetnosti“, Zbornik povodom 40. godina osnivanja Akademije umetnosti u Novom Sadu, Novi Sad.

3 Transkript debate: Kuda.org: <http://kuda.org/en/node/604>, pristupljeno: 7. 8. 2014.

za samoobrazovanje Ritzen čitavljena pitanja

Radnička klasa Jugoslavije i samoupravljanje (2)**Samoupravljanje i (ne)moć radničke klase**

Samoupravljanje je u Jugoslaviji imalo i neke pozitivne efekte. Na mikro nivo, radnoj organizaciji, ono je značilo razvoj posebnog tipa neposredne demokratije. Radnici i ostali zaposleni su odlučivali i raspodeli sredstava za lične dohotke, investicije, stambene kredite i stanove, sredstva zajedničke potrošnje zaposlenih i sl. Što je odluka bila važnija to je bila manja informisanost i uticaj radnika. Na to su ukazala sva relevantna istraživanja društvene moći. Odlučovalo se o pitanjima koja je dozvolila politička elita viših nivoa, koja je to i kontrolisala. Važnu pomoć imala je od strane sindikata, partijskih i drugih podobnih kadrera.

Sistem je svaki interes koji nije „samoupravljen“ proglašavao neprijetljivim i ograničavao ga. Zato nisu pokušaji stvaranja autentičnih radničkih sindikata i političkih organizacija nisu mogli da se ostvore ni u preduzeću niti van njega. Preduzeće je bilo važna ekonomska i socijalna ustanova. Društveni stanovi su se mogli samo tako steći. Najeveća moć u njihovoj raspodeli i korišćenju imala su kadreri sa VŠ i VSS, na višim rukovodećim položajima. Najmanje društvenih stanova dobili su NK i PKV radnici, posebno u deprilevovanim granama (tekstilnoj industriji, proizvodnji kože, prehrambenoj industriji, ruderstvu...). Od radnika, kao „aristokratija“ po tome se izdvajali VKV radnici, ali i radnici nižih kvalifikacija u privilegovanim delatnostima i preduzećima (proizvodnja naftne, cevovodni transport, aviosabrocaj i sl.).

Delegatski sistem i politička moć klasa i slojeva

Proces odlučivanja van preduzeća je bio sve složeniji i sa sve brojnijim preprekama za uticaj radnika. Što je nivo odlučivanja bio viši i značajniji, smanjuje se i broj radnika i njihov uticaj. Naravno, termin „radnik“ je sve vreme imao ulogu društvene mimikre, za sve kadrove koji su poticali od radnika ili su sami tako deklarisali. To je podsticao i sistem, jer je marginalizovan privatnu inicijativu, destabilisao znanje i stručnost, a podsticao moralno-političku podobnost ljudi! Na kraju osamdesetih Savez komunista Jugoslavije u svojim redovima imao je simboličan procenat radnika, a na najvišim položajima odlučivanja još manje. Isto se desilo i sa sindikatom i drugim organizacijama. Zabeleženo je uporno odbijanje političke elite da legalizuje pravo na štrajk, ali i da na makro nivo odlučivanja (u saveznoj skupštini) radništvo po pravilu ili okrenutom desnicu ili nedovoljno sposobnom i osvesćenom da bi samostalno upravljalo proizvodnjom koju i sprovodi.

Na kraju treba reći da se ova izložba ne može povezati sa biopolitikom u smislu onoga što je Mišel Fuku pod tim smatral, jer je biopolitika način liberalnog upravljaštva sa pratećim proračunom o tome koliko treba upravljati populacijom i pojedinicima; zato jedna tačka u kojoj možemo prepoznati taj zavodljiv teorijski pojam je upravo ona koja izložbom nostalgički priziva liberalni model discipline: ako je komunizam represivan, treba raditi na uvođenju režima kojim će se promišljati stepen i intenzitet upravljanja. Treba reći da argumentacija o individualnom isaku nije dovoljna argumentacija naučnih radnika kada upućuju delimičnu podršku izložbi, jer je iskaz u naučnom polju ne može individualizovati budući da je njegova funkcija proizvodnja dogadaja ili učestvovanje u njihovoj proizvodnji, te je zato iskaz ono što je pripada opštosti. Takođe, nije reč o „diletantskoj izložbi“, već o populističkom pristupu i interesnom ugлу posmatranja stvari iz srednjeklasnog okvira u kome su idealističke konstrukcije vidne, a netačnost, kako zapažamo, itekako moguća uprkos stepenu eksploracije kojom se članovi plasiraju ili samopredstavljaju. Podsetimo da su izložbi prisustvovali i gosti iz bivših jugoslovenskih republika. Čini se da je popularna politička pomirenja čak i u najkonzervativnijim naučnim kngovima moguća jedino na temelju kritike komunizma.

Završimo pitanjem o „komunističkoj nepravdi“. U knjizi sakupljenih i objavljenih razgovora sa Kočom Popovićem nailazimo na zamajljivo mesto koje će nam bolje osvetiti problem sudjelja četničima.⁴ Popović je govorio o zarođenjacima četničkog pokreta među kojima je prepoznao jednog za koga je sa sigurnošću tvrdio da pripada ovom pokretu, zbog čega je zahtevao da se strejla bez suslušanja. Na pitanje što misli o toj odluci, Popović je odgovorio da bi tako nešto, kao i svaki drugi u ratnoj situaciji, opet učinio, jer je reč o četničima koji su Nemци predali grupu partizana. Predate partizane su Nemci potom i streljali.

donator:

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO • OPEN SOCIETY FOUNDATION

partneri:

Imenovati
TO
ratom

UČITELJ
NEZNALICA
I NJEGOVI KOMITETI

Savez za radničko društvo

Imenovati TO ratom

In memoriam
Pavluško Imširović
(1948–2014)

OBIČAJ je da treba „o mrtvima sve najbolje“! Pavluško (Pađa, Pavle) Imširović je zaslужio mnogo više, zaslужio je otkrivanje, istinu i znanje o onome što je mislio i radio, o onome u čemu je učestvovaо, o onome za što se borio. Zaslужio je sećanje i pamćenje, zaslужio je upis u istorijsku svest (ne samo) u narodu i zemalju.

Roden je 14. oktobra 1948. godine, u muslimansko-srpskoj, partizanskoj i komunističkoj porodici. Srednju saobraćajnu školu završio u Tuzli, u kojoj je stekao epitet „dačkog bundžje“. Među osnivačima je i UGS „Nezavisnost“ (1991), jedan je od autora prvog Programa i Statuta ovog sindikata. Iz „Nezavisnosti“ je izšao sredinom 90-ih, kada je shvatio da Branislav Čanak od sindikata pravi parapoličku organizaciju.

Za raspad Jugoslavije i ju-ratova bio je aktivista antiratnog, antinacionalističkog i mirovnog pokreta.

Među osnivačima je i UGS „Nezavisnost“ (1991), jedan je od autora prvog Programa i Statuta ovog sindikata. Iz „Nezavisnosti“ je izšao sredinom 90-ih, kada je shvatio da Branislav Čanak od sindikata pravi parapoličku organizaciju.

Še vremu svog aktivnog političkog čivota, Pavluško je bio član, a poslednjih godina i u rukovodstvu. Četvrti internacionale, lambertističkog dleta, i osnivač nekoliko ilegalnih trockističkih grupa raspadom Jugoslavije.

Rodjen je 14. oktobra 1948. godine, u muslimansko-srpskoj, partizanskoj i komunističkoj porodici. Srednju saobraćajnu školu završio u Tuzli, u kojoj je stekao epitet „dačkog bundžje“. Među osnivačima je i UGS „Nezavisnost“ (1991), jedan je od autora prvog Programa i Statuta ovog sindikata. Iz „Nezavisnosti“ je izšao sredinom 90-ih, kada je shvatio da Branislav Čanak od sindikata pravi parapoličku organizaciju.

Še vremu svog aktivnog političkog čivota, Pavluško je bio član, a poslednjih godina i u rukovodstvu. Četvrti internacionale, lambertističkog dleta, i osnivač nekoliko ilegalnih trockističkih grupa raspadom Jugoslavije.

Pavluško je bio član, a poslednjih godina i u rukovodstvu. Četvrti internacionale, lambertističkog dleta, i osnivač nekoliko ilegalnih trockističkih grupa raspadom Jugoslavije.

U ovog borbi, Pavluško Imširović je među nama bio najposvećenijij On je uvek, skromno, odgovarao: „Ja sam sam u pravu i uporan!“

Mi – prijatelji i prijateljice, drugovi i drugarica, saborci... – možemo biti ponosni što smo se zajedno borili, a kćer Ana i sin Dragan što su njegova deca!

Dragomir Oluić Oluja